

Tito se jednom probudio na Brionima i tražio hitnu akciju: Tu postelju prave u Srbiji, ovo je cena

Nekada se za nekoliko čilima moglo kupiti jutro zemlje, a danas se o njima malo govori. Postoji šansa da stotine žena nađu posao zahvaljujući zanatima

Svaka druga žena na selu nema posao, 60% njih nema pravo na penziju, a samo 7% su vlasnice imovine.

Ti podaci izneti su na Šestoj Tkačkoj koloniji koja se održava u selu Stapar od 6. do 11. septembra, u organizaciji **Etno mreže** i **NALED-a**, pod pokroviteljstvom ambasada Kanade i Sjedinjenih Američkih Država, i koja je okupila više od 10 ambasadora, zainteresovanih za srpsku tradiciju i ruktovrine.

Upravo to je i jedan od načina da se sačuva tradicija i pomogne pri zapošljavanju žen a. Šta sve one mogu same sa 10 prstiju dokazuje i preduzetnica koja je vlasnica tkačnice svilenog damasta "Novi Novitet – Dunav" koju je izbacila iz stečaja.

Kako nam kaže, sada u ovoj tkačnici koja je možda jedinstvena i u svetu čuva tradiciju manuelne proizvodnje najfinijih stolnjaka i posteljina na žakar razbojima sa bušenim karticama (mustrama), koje je 1801. godine konstruisao Francuz Žozef Mari Žakar. Tu su mašine iz Poljske koje se više ne prave, ali se proizvodi i danas kupuju.

Bezdamski svileni damast je prerastao u brend sa zaštićenim geografskim poreklom, a zanimljivo je da kartice prave programeri, tako da su spojili zanat i **IT**. Kaže, to je materijal koji se nasleđuje u porodici, a u ugostiteljstvu može da se pere i 1.000 puta. Neki stolnaci, što su stariji to su bolji.

- Koristimo opremu staru 150 godina, imamo boje i dezene za svačiji ukus i pravimo po narudžbini. Ne postoji hotel u bivšoj Jugoslaviji koji nema naš komplet posteljina - otkriva nam Jelena. Navodi da Hotel Jezero, na hrvatskim Plitvicama kupuje robu već 60 godina.

Cene, kao i dezen i boje - za svako po nešto. Najjeftiniji stolnjaci koštaju po 10.000 dinara, a posteljine u kompletima se kreću od 20 do 40.000 dinara.

Ispričala nam je i anegdotu koja svedoči o kvalitetu i nezamenjivosti damasta. Naime, Josip Broz Tito, davno, kada je jednom prilikom spavao i odmarao na Brionima, ustao je ujutru vrlo raspoložen i upitao poslugu na čemu je spavao. Rekao je navodno da nikada bolje nije spavao i zahevaio da se sve vile i rezidencije hitno opreme tim damaskom, što je ostalo sačuvano da današnjih dana.

Osim staparskog ćilima i bezdanskog damaska, postoji još zanata koje mogu da pomognu ženama da nađu posao i postanu ekonomski nezavisne. Zapravo, kako je i rečeno na Koloniji, pravi je trenutak da Ministarstvo spoljnih poslova opskrbi ambasade rukotvorinama, kao protokolarnim poklonima, što bi sigurno stvorilo posao za stotine žena.

- Pokrenuli smo akciju kako bismo vratili vreme da se opet o našem nasleđu zna u svetu i da rukotvorine krase brojne domove. Želimo da pokažemo svetu šta ima Srbija i zato zvaničnicima poklanjamo rukotvorine naših žena, koje su, između ostalog stigle i do predsednika Rusije i Kine. Planiramo da uvedemo institut „čuvari tradicije” – rekla je ministarka i predsednica Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost Zorana Mihajlović i dodala da očekuje da nova Vlada usvoji zakone o rodnoj ravnopravnosti, zanatstvu i socijalnom preduzetništvu, koji bi popravili položaj žena na selu.

Istakla je da se nekada se za nekoliko ćilima moglo kupiti jutro zemlje, a danas se o njima malo govori.

Violeta Jovanović predsednica **Etno mreže** i izvršna direktorka **NALED-a** pozvala je donatore da podrže javne radove u kulturi, jer žene tako dobijaju priliku da se društveno i ekonomski afirmišu. - Ženama bi pomoglo da se omasovi praksa korišćenja rukotvorina kao diplomatskih poklona i ako bi Ministarstvo spoljnih poslova opskrbilo ambasade u inostranstvu tim radovima - rekla je Jovanović.

Dodala je da kulturno blago, poput staparskog ćilima, može da se sačuva i ako se ponudi kupcima u većim gradovima Srbije, te da bi valjalo da se plasman omogući kroz gradske galerije koje bi zanatlijama bile ponuđene po povlašćenim cenama.

Sombor iz bogate kulturne baštine crpi velike turističke potencijale kao šansu za ekonomski razvoj, gde staparski ćilim i lokalni proizvodi imaju značajno mesto, rekao je gradonačelnik Antonio Ratković.

Tkalje u Staparima zainteresovale su brojne predstavnike diplomatskog kora, poput ambasadora **SAD**, Kanade, Finske, Nemačke, Belgije, Brazila, Izraela, Egipta, Austrije, Argentine.

Ambasador **SAD** u Srbiji Entoni Godfri rekao je da je ponosan na dugogodišnju saradnju ambasade sa Etno-mrežom, koja organizuje ovu koloniju, ali i na svoju suprugu En koja podržava tkalje i aktivno učestvuje u radu kolonije. Ambasadorica Kanade Kati Čaba je izjavila da joj je drago da su kroz kanadski fond mogli da pomognu rad **Etno-mreže** i podrže unapređenje položaja žena.

(Telegraf Biznis)